

Nhiều lãnh đạo Trung Quốc tin rằng một trật tự quốc tế dựa trên luật pháp, nhân quyền và các yếu tố khác của pháp lý chính là nền tảng cho một chính sách thực dụng đầy tính toán của Mỹ.

Năm 2014, những vớt thớt lớt bớt đợu xuất hiện tởi Biển Ớng. Những vớt thớt đợ chính là các tàu nỏo vét khớng lớt cởa Trung Quốc tởm lới quanh Trớng Sa, kéo cát tở đáy biển lên và tởo nên những hòn đợo nhân tởo lới nhóm hợp pháp hóa những tuyên bở chớ quyớn cởa Trung Quốc trên Biển Ớng. Trung Quốc còn di chuyển mớ giàn khoan khớng lớt đợc bởo vớ bởi các tàu hợ tởng quân sớ và dân sớ vào Vùng đợc quyớn kinh tở cởa Viớt Nam và giành quyớn kiớ soát bãi cởn Scarborough nỏm cách bở biển Philippines 140 đợm, trong khi cách Trung Quốc tởi 500 đợm. Những hành đợng hung hợng này đợc Bắc Kinh coi là những chiớnh thớng đợ mớ rớng tởm vớ quân sớ và chiớm Ớu thớt so vớ các bên tuyên bở chớ quyớn khác. Trung Quốc đã đợt đợc mớ vài thành quớ khiớn quớc tở phớ lo ngới những cớng có những thớt Trung Quốc đánh mớ khi sớ đợng phớng pháp này.

Hành đợng cởa Trung Quốc đã khiớn nhiỚu quớc gia trong khu vớc tởng cớng phớ hợp với MỚ và liên kớ vớ nhau. NhiỚu cuớc tở tởp phớ đợi Trung Quốc tởi Viớt Nam và những cuớc biỚu tình Ớ Philippines đã xuất hiện. Philippines đã hoàn tở mớ thớa thuớn cho phép quân đợi MỚ đợn trú tởi mớ vài cởn cớ quân sớ Ớ nớc này. Mớ thớa thuớn tởng tở có thớt đợt đợc vớ Viớt Nam, nớc tởng là kớ thù cởa MỚ. Nhà báo nới tiớng Jeffrey Goldberg cho rớng "vớc Hới quân MỚ trỚ lới Vớnh Cam Ranh tởng bớ xem là không tởng trong lớch sớ MỚ".

Những sớ vớc trên sớ không thớt xớy ra nỚu không có hành vi hung hợng cởa Trung Quốc. Trung Quốc đã giành đợc mớ vài bãi đá những hợ đợ đánh mớ "trái tim và tâm trí cởa những nớc láng giớng" trong khu vớc. Các nhà phân tích đã cớ gớng giới thích hành đợng cởa Trung Quốc theo hai cách. Mớ sớ tởp trung vào chiớnh thuớ "cớ lát salami", tởc là Trung Quốc lỚp đi lỚp lới vớc tiớ hai bớc rới lúi mớ bớc, đợn đợn thay đợi nguyên trớng tởi Biển Ớng theo hớng có lới trong khi vớ không vớ đợ quá ngớng mà MỚ đợ ra. Mớ sớ khác nhỚn mớnh chiớ lỚc dài hỚn mà Trung Quốc tởp trung thay đợi nguyên trớng đợ trỚ thành quớc gia khu vớc vớ trỚi, chiớ Ớu thớt, theo đợ Trung Quốc sỚn sàng trỚ giá ngỚn hỚn đợ đợi lới những kớ hoớch dài hỚn.

Tuy nhiên, hai cách giới thích đợ chỚa hoàn chỚnh. Còn có mớ cách lý giới thớt ba: sớ phát triớ cởa mớ hợ tở tởng đợc biỚt nguy hiỚm trong giớ lãnh đợo Trung Quốc. Giớ quyớ trỚc tiỚp hợ tở tởng này chính là cớ hới tởt nhỚt cho Tớng thớng mớ tiỚp theo cởa MỚ trong vớc tác đợng mớ cách tích cớc tởi quan hợ MỚ-Trung. Đợi thớ ChỚ tỚch TỚp CỚn Bình, giớ lãnh đợo Trung Quốc có vớ đợ hình thành mớ kớ luỚn rớng trong các vỚn đợ quớc tở, sớ mớnh là then chỚt và là cớ sớ pháp lý duy nhỚt. Theo quan đợm này, đợ chớng minh Trung Quốc là mớ nớc mớnh, đợc

biết nói lên từ "thực lực bệ bối mới" thì Trung Quốc cần phải có giọng trở thành bá chủ để thiết lập ảnh hưởng đối với các nước khác.

Lời cam kết của ông Tổng Cấn Bình về "mối quan hệ hữu ích lâu dài" giữa Mỹ và Trung Quốc về các bên bắt nguồn từ chính hệ thống xem sức mạnh là yếu tố duy nhất. Những mối quan hệ dựa trên cơ sở này ngày càng rạn vỡ vì Trung Quốc hiện giờ đang mạnh nên Mỹ cần chi tiêu theo những hướng đúng của Trung Quốc tại "sân sau" của họ mà không màng tới pháp lý hay mong muốn của các bên khác, để lại Trung Quốc càng sẽ làm nhụt uy tín đối với phạm vi ảnh hưởng của Mỹ. Chính quyền Tổng thống Mỹ Barack Obama đã hành động đúng khi không chấp nhận một thỏa thuận như thế. Tất nhiên, Trung Quốc vẫn quan tâm ở một mức độ nào đó về việc được coi là một cường quốc có trách nhiệm nhưng chủ yếu là theo sự khôn ngoan chính sách. Lãnh đạo Trung Quốc tìm cách tránh một mặt trên các diễn đàn quốc tế những họ chủ yếu coi sự ủng hộ của quốc tế hay vẫn để pháp lý như là bài thực hành về quan hệ công chúng. Ông đặc Hạm đại Thái Bình Dương Mỹ Scott Swift đã nói rằng châu Á đang trải qua "một thời kỳ mà sức mạnh quyết định tất cả sau hơn 70 năm qua".

Do đó, Tổng thống tiếp theo của Mỹ cần phải định hướng chính sách ngoại giao, quân sự và kinh tế hướng tới việc làm cho giới lãnh đạo Trung Quốc tin tưởng rằng mối quan hệ giữa hai quốc gia này là tốt đẹp. Yếu tố cốt lõi trong chính sách này là ngăn chặn những quan điểm thiêu chính xác về Mỹ và Trung Quốc. Nhiệm vụ lãnh đạo Trung Quốc tin rằng một trật tự quốc tế dựa trên luật pháp, nhân quyền và các yếu tố khác của pháp lý chủ yếu là để đảm bảo trật tự cho một chính sách thực dụng đầy tính toán của Mỹ. Nếu để thời chính sách về sức mạnh và pháp lý không thay đổi cách suy nghĩ, hành xử của Trung Quốc thì chính quyền mới phải sẵn sàng để đầu tư vào sự hưng thịnh của Trung Quốc, sự đóng góp của Trung Quốc đã bỏ qua, đó là tính pháp lý. Trung Quốc càng lớn tới bằng những biện pháp sự đóng góp sức mạnh thì Mỹ càng cần sẵn sàng khi Trung Quốc phải trả giá, đặc biệt trên lĩnh vực pháp lý. Chính sách của Mỹ cần phải hướng tới Trung Quốc có lợi suy nghĩ tương tự Mỹ trong các vấn đề quốc tế. Lịch sử cho thấy vài thập kỷ đầu sau khi một cường quốc mới trở dậy là giai đoạn nguy hiểm nhất đối với nhân loại. Tuy vậy, giới lãnh đạo hai nước Mỹ và Trung Quốc cần chứng minh rằng họ có thể tránh khỏi những cái bẫy lịch sử như vậy.

Tác giả Andreas Xenachis là thành viên nhóm nghiên cứu về chính sách của Mỹ đối với châu Á thuộc Viện nghiên cứu Hội đồng Quan hệ Quốc tế (CFR), Mỹ. Bài viết đăng trên " [The Diplomat](#) ".

Anh Th (gt)